

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Trigesimaseptima ostendit quod derici non debent libros
gentilium respicere: peritiam tantum secularium scientiarum
debent habere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62466](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62466)

a C Satisfactione. scz respondēdo eis satisfactio. Et
prelati est arg. qd prelati tenentur respondere ad oēs questiones:
ad oēs nam tantū debēt differre prelati a subditis quam sra-
qñ hōes num a palea. vt. xvi. dist. 5. nomine autē criminis. i. q. j.
rñdere vultissimas. r. viij. q. j. licet. Joan.

b De ea fidei. de articulo quos credens et tenetis. Joan.
c Spe. i. de his que peratis.
d Oculi. scilicet sponse.

e plenissima. sic semp prelati se debent iuxta fluē-
ta euangeliorum r sacre scripture: et sicut columba se-
det ex natura in-
tra aquas vt videat
in ipsa aq vmbiam
superuenientis ac-
cipit. r sic sibi pre-
cauere contineat:
sic prelati sibi per
scripturā precauē-
bit contra hereti-
cos. r dist. i. in fi. xj.
dist. nolite.

Exo. S quis vult. Tria sunt opa q Moy-
ses r Aaron facie-
bāt. scz legere. doc-
cere populū. r orare.
hec tria opera
debet ep̄a facere si
vult imitari Moy-
sen r Aaron. et si
ocauerit ep̄a. vin-
cet populū ep̄a de-
mones. sicut popu-
lus Israēl vicit a-
malechitas orante
Moyse.

f Non vadit. Niquid ergo ep̄i non intererūt bel-
ca. hic hōiari ad bellum.
xviij. q. vi. xviij. q. viij. igit
tur. r cap. hōiaria
in sine. Joan.

g Indefinēter. omnino. vel hōis
stratus. sic. xij. q.
liij. hi qui. de conse.
dist. v. nunq. xxiij.
dist. si laicus. ff. de
condi. et demon. ff.
de ita. xxiij. dist. iij.
facto sancta.

h Quis vult pontifex et se non tam vocabulo q̄
merito. imitetur Moysem. imi-
tetur Aaron. quid em̄ dicit de
eis: qd non discedunt de taber-
naculo dñi. erat ergo Moyse
indefinēter in tabernaculo do-
mini. Quid autē ei opus erat:
Et aut a deo aliquid disceret.
aut ipse populū doceret. hęc
duo sunt pontificis opera. vt
aut a deo discat legendo scri-
pturas diuinas. et sepius me-
ditādo: aut populū doceat.
sed illa doceat que a deo ipse

vt itaq. Joan. de fan.
C Calus. ponitur hic. xxxvij. distinctio. in qua querit-
tur an oportet ar clericos esse eruditos literis secularibus.
scilicet libris gentilium. Et primo probat eos non esse le-
gendos. vlt ad. 5. sed contra. deinde probat contra-
riū. postea dat so-
lutionē infra eadē.
S. cur ergo.
h Sed querit.
in hac. xxxvij. dist.
querit. S. an or-
dinandus debeat
habere peritiā se-
culariū sciētiarū.
Primo autē obien-
dit qd clericus nō de-
bet respicere li-
bros gentilium.
Seco ponit argu-
mētū. in contrariū. r dicit
dat solutionem qd
quidam legunt li-
bros gentiliū cau-
sa delectationis et
voluptatis: et hoc
est prohibitiū. quā-
legunt ad eruditi-
nem: illud licitū
est vt per eos sciat
recte loq. et discer-
nere verum a fal-
sitos. Jo. vi. 5. S. cur
ergo. r nō qm om-
nibus cap. vlt ad
S. sed contra. vi-
det sola voluptas
prohiberi.

i Non vadit. Niquid ergo ep̄i non intererūt bel-
ca. hic hōiari ad bellum.
xviij. q. vi. xviij. q. viij. igit
tur. r cap. hōiaria
in sine. Joan.

k Indefinēter. omnino. vel hōis
stratus. sic. xij. q.
liij. hi qui. de conse.
dist. v. nunq. xxiij.
dist. si laicus. ff. de
condi. et demon. ff.
de ita. xxiij. dist. iij.
facto sancta.

l Quis vult pontifex et se non tam vocabulo q̄
merito. imitetur Moysem. imi-
tetur Aaron. quid em̄ dicit de
eis: qd non discedunt de taber-
naculo dñi. erat ergo Moyse
indefinēter in tabernaculo do-
mini. Quid autē ei opus erat:
Et aut a deo aliquid disceret.
aut ipse populū doceret. hęc
duo sunt pontificis opera. vt
aut a deo discat legendo scri-
pturas diuinas. et sepius me-
ditādo: aut populū doceat.
sed illa doceat que a deo ipse

didicerit. non ex pp̄io coade
vel humano sensu. s; q spiritus
sanctus docet. Et r aliud opus
qd fecit Moyse. ad bella non
vadit: non pugnat contra in-
micos: sed quid facit: orat. et
donec orat. vincit populū. si
relaxauerit r dimiserit manū.
populū ei vincitur r fugatur.
Dicit ergo sacerdos ecclesie in-
definēter. vt vincat populū
q sub ipso est. hostes inuicibil-
es amalechitas. q sunt demon-
es impugnatēs eos q volunt
pie viuere in hūsto.

Distinctio xxxvii.
Et dicit an
secularibus li-
teris oportet
eos esse eru-
ditos?

De his ita
scribit in cōci-
lio Carthaginensi q̄to. C. l. i.
bros gentiliū nō legat ep̄icop̄.
A. b. nō legat. heretico
rū autē perlegat p necessitate
aut rēpore. I. rē hōero. ad da-
masum papā de filio pdigo.

Rep̄enduntur sacerdo-
tes qui om̄ssis euangelijis co-
medias legunt.

Sacerdotes dei om̄ssis
euangelijis r prophetis
videm comedias legere. ama-
tonia bucolicoz versuum ver-
ba cantare. tenere Cergulij in
manib; r id qd in pueri adest
causa necessitatis. crimē in se
facere voluptatis. Idem.

In vanitate et obscuritate
sensūs ambulat q̄ secularibus
disciplinis occupantur.

Denneobis videtur in
vanitate sensus et ob-
duntur. f. dialectici qui quotidie in arte dialectica oc-
quentur: r phisici. qui oculos trans celum. leuant: r per

Ep̄icopus gentiliū
genim. an
ergo nec leges au-
dire debent. nam
opprobriū est eas
se velint esse per-
fōs disciplinarum
fōtūm. C. de te-
sta. consulti dia-
lia. S. rra leges
sunt per oia p̄m-
pū diuini. p̄mul-
gate: vt. xvi. q. iij.
nemo. S. dicit qd ad
hoc licet audire le-
ges. vt per eas me-
lino intelligantur
canones. Ars. Te.
di. 5. h. secularis.
Joan.

Sacerdo-
tes. S. de
cessitatis. vt sciam
recte loqui.

Quis. Quis
os genera hominū
in hoc ca. rēp̄en-
duntur. f. dialectici qui quotidie in arte dialectica oc-
quentur: r phisici. qui oculos trans celum. leuant: r per

fficitate: et cupidi-
di, qui diuitias p
phas et nephas ac-
quirit: quas in mo-
mento cui sunt reli-
curi, ignoant.

¶ In hoc
ca. exponit quinq
piero. Dicit enim
q illi inebriantur
vino q facras scri-
pturas male intel-
ligunt atq peruer-
tunt. Sed inebriant
tur sicra q feculas
vincta abutunt.
¶ Tertio exponit q
dicantur pseudo-
prophet. Quarto
q sim diuini. Quin-
to q ille comedit
vnam acerba q qui
aliter exponit scri-
pturas q veritas
habet: et si non con-
tra fidem.

¶ Intellegunt.
¶ Talibus qui ma-
male se intelligunt dicra
tellegit magistri, essent au-
tus sit res prescendende:
euellen vt. xxiij. q. j. si pe-
dit.

¶ Tropo b. i. Sedm tropo-
logiam. i. Sim moia-
lem intellectum. a
tropos, qd est con-
uersio. qd est con-
uersio fer nostra conuertim?
mo. ide ad moies infomā
tropolo doo. xliij. distin. sit
gla. l. cō. recit.

¶ Legat. i. ca.
fermo. In hoc
ca. reprehendunt
de hoc sacerdotas a die-
no. lxx. ronymo qui filios
vi. bi. as suos et nepotes fa-
milia. i. ciebant legere co-
medias et poetica
carmina: et quia ad
hoc pecunia eccle-
siastica et ad alios
turpes vsus con-
uertebat. unde dicit
eos p̄tereros
puniendos ad in-
star heli, qui ceci-
dit de sella sup̄
et mortu? est: quia
suos filios nō co-
recit.

¶ Eccliafisticus.
¶ Reg. cōtra. s. xxxj.
dist. omnino.

¶ Strena d. i. Strenā. stre-

scuritate mētis ingredi, q die-
bus ac nocibus in dialectica
arte torquet: qui physic? per-
scrutato: oculos trans celos
leuat, et vltra pfundū terrarū
et abyssi in quoddā inane de-
mergit: q iambū feruet, q tan-
tā merroz syluā in suo studio
suis corde distinguit et conge-
rit: et ad alterā partē tranf-
eam) qui diuitias per phas et
nephas querit, qui adulaf re-
gib?, hereditates captat alien-
nas, et opes cōgregat quas in
momento cui sit relictur? igno-
rat: I dem in istam.

¶ Qui scripturas sacras ma-
le intelligit, vel sectari sapiētia
aburit, vno inebriat et sicra.

¶ Ino inebriant qui scri-
pturas sacras male in-
telligit? atq peruertunt: sicra,
q abutunt seculari sapientia et
dialecticoz: tēdiculis: q non tā
tendicula sunt appellanda, q̄
phāstasmata, id est vmbre qdā
et imaginēs q cito pereūt et re-
solvunt. I dē. Sm tropologia
pseudoprophetas eos debe-
mus accipere q aliter scriptu-
rarū verba accipiunt, q̄ spū-
sanct? sonat: et diuinos, eos q
cōiectura mētis sue incerta fu-
turoz quasi vā p̄nūciāt absq
diuinoz aūthoritate verborz.

¶ I dē. Quicūq scripturas nō
ita intelligit vt rei vritas ha-
beret, vna acerba comedunt.

¶ I dē in epistola ad Ephesios.

¶ Reprehenduntur episcopi
qui filios suos secularibus eru-
diant liberis.

¶ Legant epi atq p̄bri q
filios suos secularibus
erudunt liberis, et faciunt illos
comedias legere, et mimorum
turpia scripta cantare, de ec-
cliafisticis? sumpibus fossi-
tan eruditos. Et qd in cordo-
nam pro peccato virgo vel vi-
dua, vel substātam suam totā
effundēs quilibet pauper ob-
tulerat, hoc in calendariū stre-

nā, et saturnaliū sponulā, et
mineralium? grāmatic? et
onator: aur in sumpt? domesti-
cos, aur in tēpli stipes, aur for-
didū cōuertit in lucrum. Heli
sacerdos ipse sanct? fuit: sed q
filios suos nō erudit in omni
disciplina et correptione, sup̄-
nus cecidit, et mortu? est. Ite
et respōsalib? vrbani pape ad
Caroli ca. xlvij. **¶** Palea.

¶ Omne vim inuēroū suo-
rū in dialectica disputan-
tes ponunt heretica: q philo-
phorum sententia definit non
astruendi vim habere, sed stu-
diū destruēdi: sed non in diale-
ctica placuit deo patri, filio, et
spūi sc̄to. regnū em dei in sim-
plicitate fidei est: non in conte-
tione sermonis. Ite Raban?
de p̄surs. eccliafistic. **¶** Beatus
Hieronym? ab angelo s̄beraf
q Licet omni libros legebat.

¶ Legim? de beato Hie-
ro. q cum libros? lege-
ret ciceronis, ab angelo est cor-
rept? eo q vir ch̄ristian? paga-
norum figmentis intenderet.

¶ Hinc etiam filius ille prodig?
in euangelio reprehenditur, q
de siliquis? quas porci man-
ducabant, ventre suū replere
cupiebat. Hinc etiam Dige-
nes ciniphes et ranas quibus
egyptij sunt percussī, vana diale-
cticoū garrulitate, et sophisti-
ca argumenta intelligit. Et q
bus oibus colligitur q non est
ab eccliafisticis seculariū lite-
rarum querēda peritua. Sed
ecōtra legit q Moyfes et Da-
niel omni sciētia Egyptioum
et Chaldeoū eruditi fuerunt.

¶ Legit etiā q p̄cepit dñs fi-
liis israel vt expoliarent? Egy-
ptios auro et argento: moraliter
instruēs vt siue aurū sapiētie, siue argētū elo-
quētie ap̄d poetas inuenirent: in vsum salutifer-
re eruditiois vritam? **¶** In Leuitico etiā p̄mi-
tias mellis. i. dulcedine huāne eloquētie dño iu-
tibus nonnulli tres partes? philosophie vo-

na est p̄mum do-
nus quod datur in
principio calenda-
rum. et datur p au-
gurio. xvi. q. vii.
non obseruatis. et
dicit breua quasi
sine fixata. i. sine
lamentatione.

¶ Sponulam.
Que datur pro fa-
tula.

¶ Sicut
em filia
onerat
ventres
sed non
satiat.
sic et ille
spūali
vī. q nec. Joan.
fame
nō libe-
rāt, nec
ceccitatē
causa eruditiois:
iur: sed
onere
mediocrit.
p̄croz et
gehēne
reatu
grauat.
q̄cup? s̄
ad re-
mouen-
dā ecclē-
siasticā il-
ludē il-
las ar-
tes et
sciētiās
discere
appetit
q̄n silu-
as veng-
rē suū
replere
cupit.
s̄ hu.
Dñi. j
rāl, rationale. Iro.
ij. r. xi

a Despecta respectu aliarum scientiarum. Jo. Urbar. q. Ca. us. Quidam prohibebant chulstia nos ne legent libros gentiliu. quos Beda repre-

b Siqua. Ar. q. vtilis non vtilis per inutile. vt. r. vij. q. iiii. questi. s. di. se. si ad scripturas contra. Jo.

c Magister. na legitur q. cu. Paulus venisset Athenas. vidit ara ignoti dei: in qua erat scripta. hec est ara ignoti dei. in quo vltim. mouentur deo. da. a qua scriptura apothol. incipit pdicationem sua: aperuit illis Atheniensibus sensum illius scripturę. prosequens de deo nro. & dicens: Quem vos dicatis ignoti. ego predicauit. ta videns quedam ne pauceum transeuntē li furo dicit illi. Si illum uerius. naueris istu ceca. creda tibi. Qui sta- tim inuocato nomi- ne Christi. illumi- natus est: & ille cre- didit.

d Indidisset. In epistola Pauli ad Titu illud epi- menid. poete. Cre- tentes semper me- dices. malebent. vtres pigri. q. i. dng. declarant. In- ferentur etiam in prima epistola ad Coim. illud Xde nandri. Sepe bo- nos mores corra- puit colloquia piz- na. xv. q. i. q. i. se- pe. Itē vltus est il- lo veriu. Odero si- potero: si non. in- titus amabo. sed Hierony. de conse- cra. distinct. v. nonnunq. vltus est veribus Uergili. et August. illo Lucam. meps hausti nulla. c. xv. q. i. v. nec marum. & iurisperitus autpoutate Uergili. ff. de re-

lunt intelligi. deniq; in expo- sitione psalterij Lactodoz? re- statur: omnis splendor rhetori- ce eloquentie: ois modus poe- tice locutionis: quelbet varie- tas decore. pnunciationis a di- uinis scripturis sumpsit exor- dium. Hanc etiā Ambrosi? ait super epistolā Colossēsiū. Hic ratio superne scientie vel terrene creature. in eo est q est caput earū & author: vt q hūc nouit. nihil vltra querat: q hic est perfecta virt? et sapientia. quicqd alibi querit. hic perfe- ctē inuenitur. In Daniele & in Salomone offendit infidelib? se esse authorē tot? eloquentie & sapientie: qd infidelos non pu- tāt: q nō legit in euāgelij et pphetijs astrologiā & alia hu- iusmodi: que despecta sunt: qd nil valent ad salutem. sed mit- tūt in errorem: & dū his studēt. curā anime non habēt. q vero Chulstū nouit. thesauri sapiē- tie & scientie inuenit: quia id no- uit quod vtile est.

h incētā ait Beda i li. Reg. Hō prohibeatur clerici se- culares literas legere.

Urbat acumē legentiū et deficere cogit. q eos a legendis secularib? libris oi- bus modis exulnar. phiden- dos: in quibus siqua? inuenta sunt vtilia. quali sua fumere li- ceret: alioqn Moyfes & Daniel sapientia & literis Egyptiorū & Chaldeoꝝ qnō patereſ eru- dit: quoru tāmē supstitiones simul et delicias ho rebāt: nec etiā ipse magister? gentiū alt- quot versus poetarū suis vel scriptur? vel dicitis indidisset?.

rum diuisione. tantum. s. conorapitum. et. voment. it- tit. de contrahen. emp. s. pccatum. Car. r. q. v. Ca. us. Soluti. Scatianus contrarietas teni. hanc. dicens q. seculares scientias debet quis addi- scere non ad voluptatem. sed ad eruditionem: vt que in eis vtilia inueniuntur. ad vltim. sacre eruditionis conser- uantur. Unde Ege- gor? quendā quē- sco. respēdit. nō quia seculares sci- tias didicerat: sed quia ad volupta- tem grammaticis loco euāgelij ex- ponebat.

e Sed secula- res. Unde beatus Gregorius. lxxv. vj. vlt. cū multa. Summa alle- qua. Car. Totū hoc cap. legi potest de secula- ribus sciētis. fin. d. et offenditur r. mo- triplex. are legat- tur. s. ne negligat- ne ignorentur & v- repudientur. f. De negligat- mus. vt verba in- mentum. g. De ignoe- mus. Na quibus nullus sit vltus. ta- men scientia necessa- ria est: vt. s. dicit. vj. ca. vlti. h. Repudiem?.

Seculares literę legende sunt ne ignorentur. Legimus aliqua ne ne- gligamus? legim? ne ignoremus? legimus non vt teneamus: sed vt repudiem?.

tem Hierony. super episto- lam ad Titum. Grammatica legēda est vt p- ea sacre scripture intelligant. Quis artem nouerit grammatīcā vel dialecticā vt recte loquendi ratio- nē habeat. et inter falsa et vera diiudicet: non improbamus. Geometria? & arithmetica et musica habent in suā sciētia veritatē: sed non est scientia illa scientia pietatis. Scientia pietatis est nosse legem: intel- ligere prophetas: euāgelio credere: apostolos non igno- rare. grammaticōū autē do- ctrina etiā pot. pficere ad vi- tam dūz fuerit in meliores vs? assumpta. Idem.

ca in bonos vsus assumpta proficere potest. Geometria. de astronomia non facit mentionē: qd hec abijt in delirandū: vt. xv. q. ij. s. his ita.

Qui de mela. **C**asus. Dns questiones facit fuz...

Exemplo Danielis probatur non esse peccati seculari...

Qui de mela. **Q**ui de vino regis nolunt comedere...

Qui de mela. **Q**ui de menes fa. Daniel, anamias...

Qui de mela. **Q**ui de mela. **Q**ui de mela. **Q**ui de mela...

Qui de mela. **Q**ui de mela. **Q**ui de mela. **Q**ui de mela...

qui a clericis ipsius ecclesie et a pauperibus nil percipi...

ante secula multa predicta sunt, tam grecorum qm latinorum...

Magistros et doctores epi congruis locis constituant.

Quibusdam locis ad nos refertur neq magistros neq curam inueniri...

Authoritatibus gentium eorum vanitas reuuldit atq conuincitur.

Quid veri de deo sibylla vel ophicus alij...

erat ecclesiam: tamen recipere potest procuratorem: vt de simo cum sit...

Quid veri. **C**asus. Manichei dicebant qd magister ophicus et sibylla...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

magister facere colerem? Uideretur q non quia scientia donum dei...

quod sacerdotes debent ignorantiam omnino vitare: quod...

bus apparet imperitia sacerdotibus semper esse debet...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

Quod dicitur in psalmo: Laborentur oculi eorum...

quia in his parum interest deperire vel decipi posse...

Am itaq' voluntaria ignorantia omnibus sit notia...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

Ignorantia mater cunctorum errorum maxime sacerdotibus...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...

De no tamen vitando hoc le. et nota. et fac. ignora. et...